ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ

БУКОВИНСЬКИЙ ТРАВНЕВИЙ ХРОНОГРАФ

Інформаційний дайджест. Вип. 4

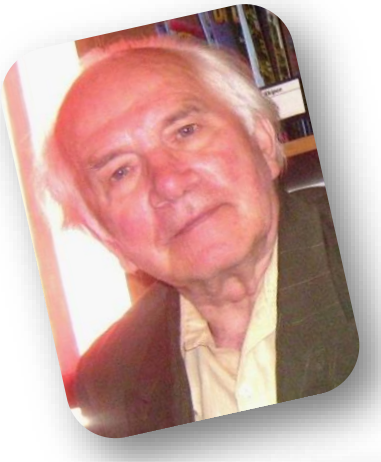

Чернівці, 2022

УДК 94(477.85)
Б 90

Буковинський травневий хронограф : інформаційний дайджест. Вип. 4 / Чернівецька обл. б-ка для дітей ; уклад. Н. Кадюк. – Чернівці, 2022. – 12 с.

Травневі дні буковинського календаря присвячені дням народження та ювілейним датам відомих та поважних буковинців, про яких вміщено розповідь в інформаційному дайджесті.

Підготувала Н. Кадюк
Технічний дизайн Т. Дудчак
Відповідальна за випуск А. Біла

Чернівецька ОБД
Зам. № 9

5 травня – 115 років від дня народження української письменниці, лауреата Національної літературної премії ім. Т. Шевченка, Ірини Вільде (1907-1982)

Народилася Дарина Полотнюк (справжнє прізвище) **5 травня 1907 року** на Буковині в сім'ї народного вчителя і українського письменника Дмитра Макогона. Батько був її першим учителем літератури, а його книжки — початковою позакласною лектурою.

У листопаді 1918 Буковину окупувала боярська Румунія. Рятуючись від переслідування й арешту, батько переїжджає **1922 р.** до Станіслава. Тут Дарина вчиться у приватній гімназії, потім вступає до Львівського університету. Коли через матеріальні нестатки вона мусила залишити університет, то вже була відома як перспективний молодий прозаїк. Влаштувавшись на роботу в часопис «Жіноча доля» у Коломиї, працює там **до 1939**, а потім переселяється до Львова. Перші книжки — повість «Метелики на шпильках» і збірка новел «Химерне серце» — вийшли **1935** і здобули премію Товариства українських літераторів і журналістів ім. І. Франка. Наступного, **1936** з'явилася повість «Б'є восьма», а **1938** — роман «Повнолітні діти».

У журналі «Жовтень» (**1973**, № 5) був опублікований фрагмент продовження твору під назвою «Дзеркало». Ця «повість про жінок» згодом переросла в роман-епопею «Сестри Річинські». З погляду жанру «Сестри Річинські» — кілька романів у романі «Сестри Річинські» — справді найбільше творче досягнення письменниці, але це й найбільша її поразка — компроміс між реалізмом і соцреалізмом, талантом і кон'юнктурою. Роман «Сестри Річинські», як і «Повнолітні діти», не закінчений, про що говорила й сама авторка. В одній із окрушин Ірина Вільде писала: «Щоб увійти в безсмертя, людина мусить скласти два екзамени: один перед сучасниками, другий — перед історією». Іспит перед сучасниками вона склала. Тепер слово за історією. Померла Ірина Вільде **30 жовтня 1982 року**, похована на Личаківському цвинтарі Львова.

Де можна прочитати про письменницю

1. **Ірина Вільде : письменниця** : 110 років від дня народження та 35 років з дня смерті // Пам'ятаймо! Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2017 році : бібліографічний покажчик. - Чернівці, 2016. - С. 50-52. - Бібліогр.: с. 50-52.

2. **Ірина Вільде і Буковина** : метод. бібліогр. матеріали до 100-річчя від дня народження української письменниці / Чернівецька ОУНБ ім. М. Івасюка // Ірина Вільде і Буковина. - Чернівці, 2007. - 19 с. - Бібліогр.: с. 16-18.
3. **Костик, Василь.** Із буковинських сторінок життя і творчості Ірини Вільди / Костик, Василь // Буковинський журнал. - 2019. - № 1. - С. 255-260.

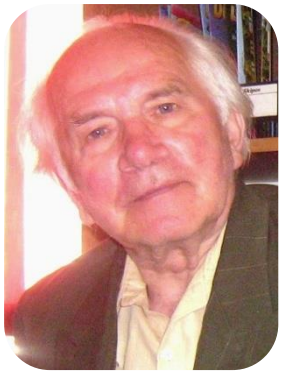

8 травня – 85 років від дня народження письменника, журналіста, кінодраматурга Василя Мельника (1937-2015)

Мельник Василь Гаврилович – прозаїк, гуморист, драматург народився в с. Куча Новоушицького р-ну Вінницької обл. Член НСПУ (1984). Дипломант конкурсу «Коронація слова» (2012, за кіносценарій «Гніздо горлиці»; 2013, за п'єсу «Селюки»). Закінчив Московський інститут харчової промисловості (1967), Літературний інститут у Москві (1981). Працював на керівних посадах у системі харчової промисловості, викладачем технікуму і директором літературно-меморіального музею ім. О. Кобилянської у Чернівцях.

Дебютував 1962 р. гумореcкою «Авторитет» у місцевій періодиці. Автор низки книжок для дітей, які мають лірико-повчальне спрямування, стимулюють до пізнання світу, проникнуті добротою і любов'ю до людини та природи. Як драматург мав добре чуття єдності часу, місця і дії, його твори по-справжньому багатопроблемні й сценічні. Відомий збірником п'єс «Над Дністром-рікою» (1983) та драмою «Доля і пісня» (1992), а також комедіями «Молодята» (1974) і «Конфліктна ситуація» (1979). У своїй драматургії автор постав як дослідник життєво-творчого шляху Ю. Федьковича, широко використовуючи автобіографічні твори самого письменника. За романом «Гніздо горлиці» знято однойменний фільм (2016), який став призером Одеського міжнародного кінофестивалю за найкращий український повнометраж. фільм). Упорядкував збірник літературних творів «Візерунки долі» (2011).

Де можна прочитати про письменника

1. **«Коронований словом: Василь Мельник»** : літературний портрет до 80-річчя від дня народження // «Коронований словом: Василь Мельник» :

літературний портрет до 80-річчя від дня народження. – Чернівці : ОДБ, 2017. - 10 с.
2. **Рудая, Ірина. Буковинський казкар Василь Мельник** : [про Василя Мельника та презентацію його творів в Чернівецькій обласній бібліотеці для дітей] / Рудая, Ірина // Буковинське віче. - 2017. - № 17, 18 трав. - С. 1, 3.
3. **Татарин, Галина. Спомин про непересічний талант** : [пам'яті відомого українського письменника Василя Мельника] / Татарин, Галина // Буковинське віче. - 2016. - № 19. - 19 травня. - С. 3.

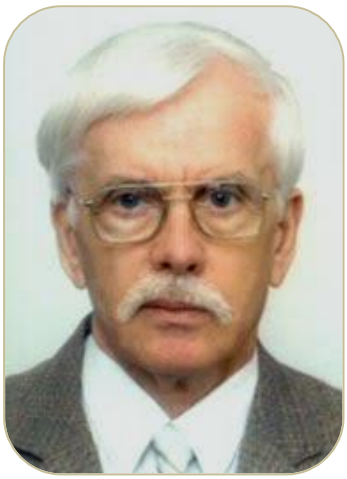

9 травня – 80 років від дня народження художника Ореста Криворучка.

Орест Іванович Криворучко народився 9 травня 1942 року у Старій Жучці (тепер північна околиця Чернівців). Здібності до малювання у нього проявились ще в школі. У сім'ї вирішили, що дальше він піде вчитися в Чернівецьке художньо-ремісниче училище № 5. Закінчив училище в 1959 році на відмінно, з найвищим розрядом (сьомим) альфрейника-живописця. Після закінчення училища Криворучко починає працювати на оформленні житлових будинків і будинків культури, працює художником у навчальних закладах, очолює художню студію Палацу піонерів, працює художником-оформлювачем в художньому фонді. Після служби в армії Орест Криворучко продовжує навчання, одержує повну середню освіту і поступає в 1967 році в один із найпрестижніших на той час вузів — Московське вище художньо-промислове училище. Вражає діапазон його творчих пошуків: від оригінальних живописних робіт — до малої графіки. Працює в різних видах живопису (в різних техніках і стилях, має свій почерк) і графіки (станкова графіка, прикладна графіка (логотипи тощо), плакат, книжкова графіка, ex libris, мала друкована графіка, поштова графіка, геральдика і фалеристика, експериментальна унікальна графіка, акварель).

З 1977 року О. І. Криворучко член Національної спілки художників України. Він активний член Українського геральдичного товариства (з 1994 р.). Автор герба і прапора міста Чернівці і Чернівецької області. Учасник 80-и міжнародних виставок. В його активі також 20 персональних виставок (графіка, живопис). Твори експонувалися у більш як 30-и країнах світу на всіх континентах, є в музейних і приватних колекціях України і за кордоном.

Лауреат багатьох міжнародних виставок і конкурсів екслібрису. Має публікації в різних газетах, журналах, каталогах виставок (ціла бібліотека). Лауреат обласних премій ім. Сидора Воробкевича, О. Кобилянської. Нагороджений почесною відзнакою Чернівецької обласної державної адміністрації та обласної ради «Буковина». У 2005 р. Указом Президента України йому присвоєно почесне звання «Заслужений художник України».

Де можна прочитати про Ореста Криворучка

1. **Гусар, Юхим. Майстер поштових мініатюр** : художнику Оресту Криворучку присвоєно звання лауреата міжнародної літературно-мистецької премії ім. О. Кобилянської-2016 у номінації «Живопис та графіка» / Гусар, Юхим // Чернівці. - 2016. - № 47, 24 листоп. - С. 11.
2. **Гусар, Юхим. Заслужений художник України** : [про Ореста Криворучко] / Гусар, Юхим // Буковинське віче. - 2017. - № 15, 27 квіт. - С. 2.

30 травня – 150 років від дня народження української письменниці Костянтини Малицької

Вона прожила невсипуще, сповнене любові до свого народу життя. Всю себе присвятила школі. Тривалий час була вчителькою, директором школи. Своє серце віддала дітям. Другим після школи її покликанням була дитяча література Власне, школа і література в житті та діяльності Костянтини Малицької зливаються воєдино. Через школу прищеплювала молодому поколінню любов до літератури, до рідного слова, через літературу, зокрема дитячу, одним з творців якої власне була, прагнула піднести школу, освіту, збагатити духовний світ дітей і молоді.

В літературі відома і під своїм власним прізвищем і під псевдонімом Віра Лебедєва. Письменниця народилася 30 травня 1872 року в с. Кропивник тепер Калуського району Івано - Франківської області. Здобула кваліфікацію педагога. Все життя її пройшло в галицьких та буковинських селах і містечках. К. Малицька багато зробила для розвитку дитячої літератури і як письменниця і як редактор популярного дитячого журналу «Дзвінок». Діти трудового люду - щирі, працелюбні - основні персонажі її дитячих оповідань. Письменниця з любов'ю, добрим знанням психології малює їх дитячий світ, становлення рис характеру, формування патріотичних почуттів. З великою

увагою ставитися до виховання молоді - ось основні ідеї, які стверджує К. Малицька. Відомі її збірники нарисів «Мати»(1902 р.), «З трагедій діточих душ»(1907 р.). Писала вона і п'єси для шкільної сцени.

Костянтина Малицька була свідком трагічних подій першої світової війни, а в 1915 році, після захоплення Галичини царським військом, російські власті письменницю, як небезпечну для російської монархії вивезли в Сибір - в Приангарський край, в село Пінчугу, де вона зазнайомилась з висланцями з багатьох інших народів. Після жовтневого перевороту 1917 року, Костянтина Малицька активно включилася в культурне життя свого місця перебування. З 1919 року вона вчителька української школи ім. Котляревського в Красноярському краї.

В 1921 році зусиллями К.Малицької та її українських учнів школа дала в Красноярську Шевченківський концерт. Того ж 1921 року Костянтина Малицька повертається в Галичину, до Львова, де відразу включається в громадську діяльність. Багато сил і енергії віддає розвитку української школи.

Костянтина Малицька написала багато нових поетичних творів на старі мотиви. До найпопулярніших належить дитяча пісня «Чом, чом, чом, земле моя...». Адресована молоді, пісня виходить за свої рамки і набирає широкого звучання. Пісня «Чом, чом, чом, земле моя...» написана в 1904 році, коли її авторка працювала на Буковині вчителькою. Автор музики - Денис Січинський.

Де можна прочитати про К. Малицьку

1. **Івасюк, Оксана. Внутрішня сила пісні про життя** : Костянтина Малицька / Івасюк, Оксана, Бузинська, Валентина // Малицька, Костянтина. Чом, чом, земле моя / К. Малицька ; упоряд., прим. та наук. ред. О. М. Івасюк, В. Є. Бузинської. – Чернівці : Букрек, 2015 . - С. 8-14.
2. **Костянтина Малицька : письменниця : 145 років від дня народження** // Пам'ятаймо! Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2017 році : бібліографічний покажчик. - Чернівці, 2016. - С. 63-64. - Бібліогр.: с. 63-64.
3. **Майбутнє бачила у дітях** : метод. бібліогр. матеріали до 145-річчя від дня народження письменниці, педагога, громадської діячки Костянтини Малицької / ЧОУНБ ім. М. Івасюка, Кіцманська ЦРБ // Майбутнє бачила в дітях. - Чернівці: ЧОУНБ ім. М. Івасюка, 2017. - 16 с. - Бібліогр. : с. 13-15.

29 травня – 145 років ботанічному саду Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Ботанічний сад був закладений у 1877 році. Приводом для цього став указ Міністерства освіти Австрії. Ідея створення саду була втілена магістратом міста. Для цього була викуплена земля у селян. Територія майбутнього ботанічного саду межувала з міським парком. Тому до ділянки була приєднана територія парку. Земельна ділянка розташовувалась на околиці міста і слугувала пасовищем, тут також були розташовані оселі та городи. Створення саду тривало протягом одинадцяти років. Очільником природоохоронної території став професор з Австрії Едуард Тангль, який був завідувачем кафедри ботаніки Чернівецького університету. Саджанці кущів і дерев завозили з території Австрії з Мускауерського розсадника. Почалось створення з колекції Північно-Американських видів дерев та кущів. Висадка перших саджанців проходила під керівництвом та за проектом садівника Кароля Бауера. Він проживав у Львові і для планування ботанічного саду приїхав у Чернівці. Був першим науковим керівником цієї природоохоронної території.

В 1880—1890 роках відбулось формування ботанічного саду як наукового центру. Кароль Бауер працював над розвитком території ботанічного саду до 1894 року. Ним була закладена основа ділянки, визначене архітектурне планування та напрям роботи.

З 1918 року розпочалась культивація рослин, що були поширені територією Буковини. Природоохоронна територія почала підпорядковуватись інституту ботаніки. Під час Другої Світової війни певна частина деревних насаджень не збереглась. Колекції закритого ґрунту були збережені повністю. Після 1940-х років територія ботанічного саду була передана у розпорядження Чернівецького національного університету. Основними напрямками розвитку природоохоронної території стали акліматизація та інтродукція лікарських, ефіроолійних, кормових та плодових рослин . У повоєнний час розпочато відновлювальні роботи ботанічного саду. 1947 року в ботанічному саду залишилось 223 види інтродукованих рослин. Колекції рослин були збільшені — з'явилось понад 500 нових видів рослин.

1956 року до території Чернівецького ботанічного саду був приєднаний дендрарій, який раніше належав резиденції буковинських митрополитів. Площа, зайнята насадженнями аборигенних видів, становила 4,8 га. 1963 року ботанічний сад у Чернівцях був оголошений природоохоронною територією республіканського значення. 1969 року ботанічний сад отримав статус наукового закладу. В 1970-х роках була побудована двоповерхова оранжерея. Об'єктом природоохоронного фонду ботанічний сад став 1983 року. 1992 року територія набула загальнодержавного значення. В 2008 році розпочались ремонтно-будівельні роботи на території саду. Реконструкції підлягала оранжерея, в якій розташовані реліктові рослини. На цій ділянці зростає секвоядендрон та фінікова пальма. Оранжерея декілька років була закрита для відвідувачів через аварійний стан. У процесі робіт були зведені нові стіни та встановлені колони, які потрібні для перекриття даху. Висота будівлі була збільшена до 22,5 м.

Ботанічний сад є місцем проведення екскурсій, які розпочинаються у травні і тривають ціле літо.

Де можна прочитати про Ботанічний сад

1. **Гусар, Юхим. Перлина-дивосад у центрі Чернівців** : [філателія Буковини] / Гусар, Юхим // Буковинське віче. - 2013. - 8 лютого (№ 6). - С. 4.
2. **Вишневська, Антоніна. Площі та парки (міста Чернівці)** / Вишневська, Антоніна // Чернівці в деталях: фотоальбом. – Чернівці : Наші книги, 2018. - С. 135-156.
3. 3.**Олійник, Галина. Усе квітне, пахне...** : [про відкриття та роботу Ботанічного саду ЧНУ] / Олійник, Галина // Молодий буковинець. - 2021. - № 19, 13-19 трав. - Місто. - С. 5.

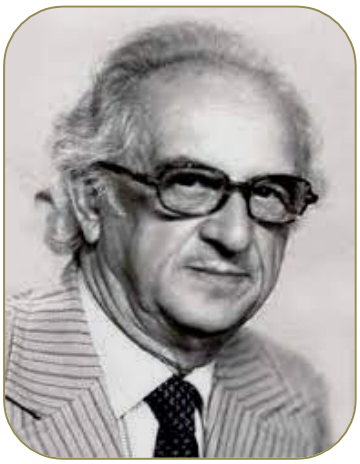

30 травня – 110 років
від дня народження письменника
Йосифа Бурга (1912-2009)

Йосиф Кунович Бург народився 30 травня 1912 року в мальовничому містечку Вижниця. Сім'я Йосифа була не багатою — батько все своє життя сплавляв плоти по Черемошу до річки Прут, а потім далі, Прутом, до міста Чернівці, де був великий деревообробний комбінат. Плотогонами були і дід, і прадід письменника, і, взагалі, життя більшості людей там було пов'язане з

лісом. Всі ці люди потім стануть героями його творів. У Вижниці Й.Бург навчався в початковій школі і в хедері, традиційній єврейській школі, де тлумачили Тору — П'ятикнижжя Мойсеєве. Після закінчення гімназії, чотири роки студіював германістику у Віденському університеті. 1934-1937 — редагував у Чернівцях єврейську газету «Черновіцер Блетер» («Чернівецькі Листки»), поки її не закрила румунська влада.

З початку 1960-х років друкував свої твори мовою їдиш у всесоюзному журналі «Советиш геймланд». Перші книги письменника вийшли в Чернівцях напередодні Другої світової війни. Це, зокрема, збірки оповідань «Над Черемошем» (1939) та «Отрута» (1940). Після цього у творчій долі наступає сорокарічна мовчанка. Це був важкий і трагічний період в житті письменника: Друга світова війна, гоніння на єврейську інтелігенцію з боку сталінського режиму, жорстокі репресії. Лише 1980 р. виходить у Москві на їдиш книга оповідань і нарисів під символічною назвою «Життя продовжується», а згодом побачили світ книги «Гомін квітів» (1983), «Запізніле відлуння» (1990), «Під одним дахом» (1992).

Художній простір творів Йосифа Бурга настільки унікальний, що йому міг би позаздрити будь-який письменник: багатонаціональний регіон (Буковина), де, за словами Рози Ауслендер, «чотири мови уживалися вкупі», в епоху крутих віражів і карколомних зрушень історії — ось арена на якій розгортаються події його книг.

У 1987 р. з'являється однотомник його прози російською мовою «Жизнь продолжается» (м. Москва), а 1988 р. — німецькою мовою «Пісня над піснями» (м. Лейпціг). Під час горбачовської перебудови (1990) р. Товариство імені Елізара Штейнбарга відновило (через 53 роки) видання газети «Черновицкие листки». Її редактором від того часу був Й. Бург. В останні роки вийшов ряд книг українською, німецькою, польською та їдиш. У творах автора відтворено правдиві картини страдницького багатовікового життя євреїв, кохання і смерть, жорстокість та милосердя. Член Спілки письменників СРСР з 1989 року. Був головою Чернівецького обласного товариства ім. Е.Штейнберга. Й. Бург – почесний громадянин міста Чернівці (1997). У Вижниці його іменем назвали одну із вулиць. Помер Йосиф Бург 10 серпня 2009 року. Похований в Чернівцях на центральному кладовищі на Алеї почесних громадян Чернівців.

Де можна прочитати про Йосипа Бурга

1. **Бург Йосип: письменник** : 100 років від дня народження // Пам'ятаймо! Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2012 році. - Чернівці, 2011. - С. 109-111. - Бібліогр.: с. 110-111.

2. **Гусар, Юхим. Незабутній Йосип Бург** / Гусар, Юхим // Буковинське віче. - 2017. - № 17, 18 трав. - С. 3.
3. **Йосип Бург : [європейський письменник і громадський діяч]** // Час. - 2019. - № 30, 25 лип. - С. 12.

58000 м. Чернівці, вул. Шевченка, 29,
тел. 52– 21– 23, тел. 52– 60– 41
http://bukovinchiki.cv.ua
http://children29.blogspot.com
e–mail: childlibbuk@ukr.net